

Sygn. akt VU 2851/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy – V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Główczyński

Protokolant: Magdalena Pańków

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2015 roku w Legnicy

sprawy z wniosku H. T.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W.

o odstąpienie od zobowiązania do zwrotu nienależnie pobranej emerytury

na skutek odwołania H. T.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W.

z dnia 6 maja 2013 roku

znak (...)

I. zmienia decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. z dnia 6 maja 2013 roku, znak (...) w ten sposób, iż uchyla nałożony na wnioskodawczynię H. T. obowiązek zwrotu błędnie uznanego za nienależnie pobrane świadczenie w kwocie 25 802 , 82 zł,

II. zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. na rzecz wnioskodawczyni kwotę 3 600,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VU 2851/14

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 06 maja 2013 r. poinformował wnioskodawczynię H. T. o ujawnieniu nadpłaty części uzupełniającej emerytury z powodu nabycia gruntów aktem notarialnym, która nie przysługiwała od 01 lutego 2010 r. W związku z tym w okresie od 01 czerwca 2008 r. do 28 lutego 2013 r. wnioskodawczyni pobrała świadczenie z powyższego tytułu w kwocie 37.771,74 zł. Wskazując, że wnioskodawczyni została pouczona o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń organ rentowy uznał, że w związku z tym jest zobowiązana do zwrotu kwoty 25.802,82 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła H. T..

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniósł o jego oddalenie, wskazując iż wraz z nabytym w dniu 30 maja 2008 r. gruntem działki rolnej o powierzchni 0,3004 ha, grunty przekroczyły 1 ha.

Wyrokiem z dnia 08 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Legnicy oddalił odwołanie, uznając iż H. T. została pouczone o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub części i pobrała w okresie od 01 lutego 2010 r. do 01 lutego 2013 r. nienależne świadczenie w kwocie 25.802,82 zł.

Wydanym na skutek wniesionej przez H. T. apelacji wyrokiem z dnia 28 maja 2014 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił powyższy wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, iż interpretacji przepisu art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dokonał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 06 maja 2004 r. (II UZP 5/06, OSNP 2004/22/389) wyjaśniając, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że obecnie rolnik uzyskuje prawo do świadczeń bez konieczności wyzbycia się gospodarstwa rolnego. Z kolei definicja gospodarstwa rolnego nie zwiera żadnego elementu rzeczowego, a określenie rolnika ogranicza się wyłącznie do opisu wykonywanej działalności (przez gospodarstwo rolne rozumie się każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej – art. 6 pkt 4 ustawy). Nadto Sąd Najwyższy wskazał, że skoro rolnik uzyskuje prawo do świadczeń nie dlatego, że wyzbył się własności lub posiadania gospodarstwa, lecz dlatego, że z powodu wieku lub stanu zdrowia utracił zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, czyli możliwość jego prowadzenia, to wypłata świadczeń rolniczych nie może kolidować wyłącznie z utrzymywaniem się statusu ubezpieczonego rolnika, wynikającego z prowadzenia przez niego gospodarstwa. Sąd Najwyższy dalej wywiódł, że porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może polegać na zestawieniu pojęcia „prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej” z pojęciem „własności lub posiadania gruntu”, gdyż są to pojęcia nieprzystawalne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01, OSNAPiUS 2002/1/118). Nadając sens użyteczny dla rozpatrywanego zagadnienia, Sąd zaważył, że właśnie z ich niespójności wynika wniosek, iż zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne prowadzi. Także w wyroku z 27 maja 1987 r., II UKN 145/97 (OSNAPiUS 1998 Nr 8, poz. 247) Sąd Najwyższy wskazał w tezie, że nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia, bez prowadzenia w nim działalności rolniczej, nie stanowi podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zaznaczając tym samym, że dla potrzeb ustalenia uprawnień rentowych czy emerytalnych rolników oraz ich wysokości, nacisk położyć należy na zbadanie faktu rzeczywistego prowadzenia działalności rolniczej.

Sąd Apelacyjny powyższy pogląd podzielił. Wskazał, że rzeczą Sądu I instancji było przeprowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia, czy H. T. i M. T. w należącym do nich gospodarstwie rolnym faktycznie prowadzili działalność rolniczą w spornym okresie, czy też nie, jak wnioskodawczyni zarzuca. Tymczasem Sąd Okręgowy postępowania takiego nie przeprowadził przyjmując, że sam fakt posiadania gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha przeliczeniowy stanowi podstawę do zawieszenia świadczenia. Sąd Apelacyjny wskazał, by rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy winien przeprowadzić postępowanie dowodowe na okoliczność prowadzenia przez wnioskodawczynię i jej męża działalności rolniczej, Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd ustali, czy świadczenie wnioskodawczyni podlegało zawieszeniu, a tym samym, czy pobrana emerytura przez wnioskodawczynię w okresie od 01 lutego 2010 r. do 28 lutego 2013 r. w kwocie 25.802,82 zł stanowiła świadczenie nienależne w myśl art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz czy wnioskodawczyni winna zostać zobowiązana do jego zwrotu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

H. T. urodziła się (...) Na skutek jej wniosku o rentę rolniczą, w orzeczeniu z dnia 15 lutego 2003 r. Lekarz Rzeczoznawca rozpoznawszy u wnioskodawczyni nadciśnienie tętnicze II JNC, chorobę niedokrwienną serca I st. CCS, cukrzycę typu II, chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa z zespołem bólowym oraz zmiany zwyrodnieniowe

stawów biodrowych stwierdził, iż wymienione schorzenia układu krążenia i ruchu ograniczają sprawność fizyczną, co czyni ją niezdolną długotrwale do pracy w gospodarstwie rolnym. Kolejne orzeczenie w sprawie o rentę rolniczą Lekarz Rzecznawca wydał w dniu 14 stycznia 2004 r. i rozpoznał u H. T. nadciśnienie tętnicze II WHO, zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego z przewlekłym zespołem bólowym oraz cukrzycę t. II. Poza wyżej wymienionymi, w orzeczeniu z dnia 21 lipca 2005 r. Lekarz Rzecznawca rozpoznał jeszcze przewlekły zespół bólowy stawów biodrowych. W kolejnym orzeczeniu, z dnia 22 sierpnia 2007 r., Lekarz Rzecznawca rozpoznał u ubezpieczonej nadciśnienie tętnicze II/III WHO, przewlekłą chorobę niedokrwinną serca kl. I CCS, cukrzycę typu 2 insulinoniezależną, chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa oraz dyskopatię szyjną wielopoziomową. Wszystkie wymienione orzeczenia stanowiły podstawę przyznania ubezpieczonej od 01 marca 2003 r. renty rolniczej okresowej do 28 lutego 2004 r., późniejszymi decyzjami przyznawanej na dalsze okresy i płatnej nieprzerwanie do dnia przyznania prawa do emerytury rolniczej, do 31 sierpnia 2010 r.

d o w ó d: orzeczenia i decyzję w aktach rentowych.

H. T. i jej mąż M. T. są leczeni z powodu chorób przewlekłych.

d o w ó d: zaświadczenia lekarskie, k. 72.

H. T. i jej mąż nie prowadzili we wskazanym w zaskarżonej decyzji okresie działalności rolniczej ze względu na zły stan ich zdrowia. Nie posiadają żadnych narzędzi rolniczych. Podstawę ich utrzymania stanowią stałe świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

d o w ó d: zeznania świadków: L. B., e-protokół 00:12:00-00:19:00,

K. T., e-protokół 00:20:00-00:23:00,

M. T., e-protokół 00:24:00-00:29:00,

wyjaśnienia H. T., e-protokół 00:30:00-00:33:00.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy podkreślić, iż sprawa została rozpoznana ponownie na skutek uchylenia orzeczeniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wcześniej wydanego w pierwszej instancji wyroku z dnia 08 października 2013 r. Z tego względu należy mieć na względzie normę art. 386 § 6 k.p.c., stanowiącą, iż ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Wiążącej i wyczerpującej oceny prawnej dokonał w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 maja 2014 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.

W celu wyjaśnienia istoty sprawy, stosownie do wskazań wyrażonych w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe na okoliczność prowadzenia przez H. T. i jej męża działalności rolniczej. Zebrany w sprawie materiał, w szczególności zeznania świadków oraz wyjaśnienia wnioskodawczyni, wskazuje na to, iż ubezpieczona i jej mąż we wskazanym w zaskarżonej decyzji okresie nie prowadzili działalności rolniczej. Nie pozwalał im bowiem na to stan zdrowia. Nie posiadają także podstawowych narzędzi rolniczych. Podstawę ich utrzymania stanowią świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W przekonaniu Sądu zeznania świadków i zbieżne z nimi wyjaśnienia ubezpieczonej, szczególnie wobec braku innych przeciwnych dowodów, zasługują na wiarę. W tym miejscu należy podkreślić, iż nie tylko w ramach poprzedzającego wydanie zaskarżonej decyzji postępowania administracyjnego, ale także nadal i w postępowaniu odwoławczym organ rentowy nie wykazał jakichkolwiek okoliczności wskazujących na fakt prowadzenia przez małżonków T. działalności rolniczej. Nie zważając na treść dokonanej w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania, na uzasadnienie wniosku o oddalenie odwołania organ rentowy konsekwentnie argumentował, że

powierzchnia pozostawionego w użytkowaniu gospodarstwa wynosiła ponad 1 ha. W świetle treści uzasadnienia wyroku Sądu II instancji ta tylko okoliczność nie jest wystarczająca do ustalenia, że wnioskodawczyni i jej mąż prowadzili działalność rolniczą.

W świetle powyższych rozważań określone zaskarżoną decyzją świadczenie nie jest świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wobec tego H. T. nie jest obowiązana do jego zwrotu. Wobec bowiem ustalenia, że ubezpieczona i jej mąż nie prowadzili działalności rolniczej, określone decyzją z dnia 06 maja 2013 r. świadczenie H. T. przysługiwało.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględniając uzasadnione odwołanie, zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł co do istoty sprawy.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 5 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).